

Секція: Бухгалтерський облік, аналіз і аудит

ДЕЯКІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ІХ ВИКОРИСТАННЯ

Боднар Василь Ігорович, Грицюк Вадим Григорович
студенти факультету економіки та управління
Тернопільського національного економічного університету

В сучасних умовах господарювання для ефективного функціонування необхідно вміти правильно організувати систему контролю над всією сукупністю активів підприємства. Однією з основних складових всієї системи активу є основні засоби. Адже саме вони є одним з найважливіших елементів виробничого процесу, за допомогою яких починає функціонувати підприємство, а в подальшому й розширює свою діяльність. Дослідженням проблемних питань щодо ефективності використання основних засобів приділяли значну увагу такі вчені-економісти, як: І.А. Бланк, Ю.А. Бабаєв, М.С.Білик, А.Г. Загородній, Є.В.Мних, П.Я.Попович, Р.О. Костирко, Н.В.Тарасенко, Г.В.Савицька та інші.

На економічних теренах постійно триває дискусія стосовно тлумачення економічної категорії «основні засоби». І.О. Бланк зазначав: «Основні засоби – сукупність матеріальних активів у формі засобів праці, які багаторазово беруть участь у процесі виробничо-комерційної діяльності і переносять на продукцію свою вартість частинами»

Аналіз наявної кількості та стану основних засобів підприємства дає можливість розраховувати техніко-економічні показники та визначати шляхи підвищення ефективності їхнього використання, прогнозувати необхідність залучення коштів для придбання нових основних засобів у зв'язку з фізичним і моральним зношенням наявних. Ефективне використання основних засобів зумовлює збільшення обсягів виробництва та отримання прибутків. Отже, проблема підвищення ефективності стає однією з найважливіших у процесі

аналізу та дослідження діяльності підприємства. Від ефективності використання залежать темпи зростання продуктивності праці, обсягів виробництва, поліпшення якості промислової продукції та інших показників.

Для того щоб підприємство нормально функціонувало та було конкурентоспроможним на ринку, необхідно постійно аналізувати його основні засоби. Аналіз основних засобів доцільно проводити за кількома напрямками, розробка яких у комплексі дозволяє дати оцінку наявності, структури, динаміки та ефективності використання основних засобів. Основні напрями аналізу основних засобів представлені на рис.1 [3, с.167].

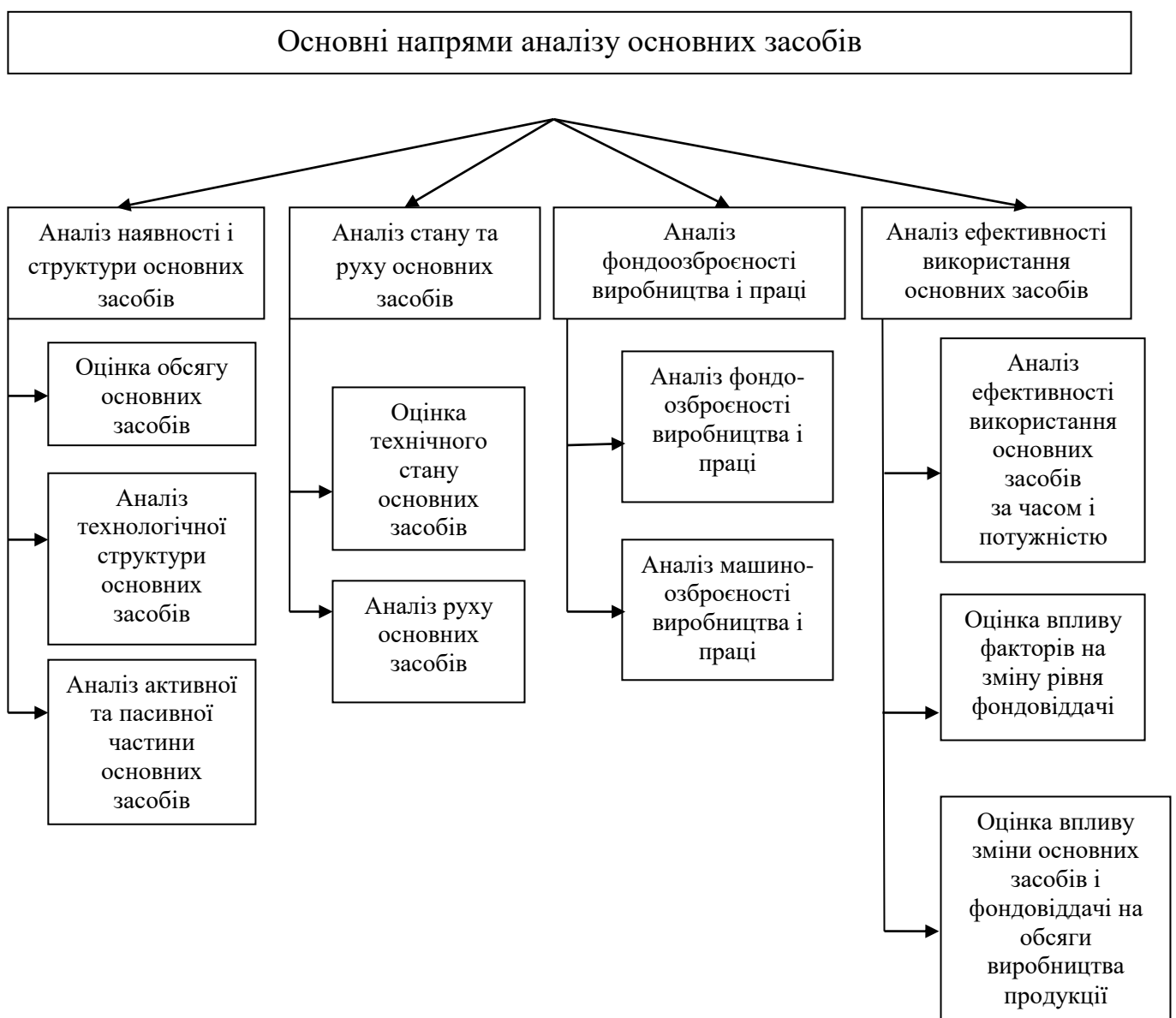

Рис.1. Схема аналізу основних засобів підприємства

Сьогодні на підприємствах простежується зниження фондвіддачі, погіршення вікової структури активної частини основних засобів, незадовільне використання її як за часом, так і за експлуатаційною продуктивністю. Склалася ситуація, при якій не забезпечується відтворення основних засобів, середньорічне оновлення їх у 2,5 рази менше від нормативного показника. Однією із таких причин є суттєве зростання цін на машини і механізми, обладнання а також дефіцит джерел фінансування в активну частину основних засобів.

При формуванні основних засобів підприємств необхідно враховувати особливості кожного об'єкту, та їх складові. Видова (технологічна) структура основних засобів підприємств має галузевий характер. У промисловості питома вага будівель і споруд становить в середньому 47%, машин і устаткування – 45% до загальної їх величини, у будівництві відповідно 36% і 62%, у транспортній галузі основну питому вагу, а саме 69% становлять транспортні засоби. Ступінь зносу основних засобів самий високий у будівництві. В цілому по економіці він становить: у промисловості – 54,5%, у сільському господарстві – 49,3%, у гірничодобувній промисловості – 45,9%, в оброблювальній – 55,3%, в енергетиці – 57,9%, у будівництві – 59,5%. Тому однією із важливих проблем галузі є оновлення основних засобів більш високими темпами.

Якщо ж основні засоби знаходяться в негативному стані, доцільно дотримуватись ряд заходів щодо підвищення ефективності використання основних засобів, а саме:

- удосконалення структури основних засобів підприємства;
- технічне переозброєння підприємства;
- механізація та автоматизація виробництва;
- оптимізація структури виробничого обладнання (ліквідація проблемних місць);
- удосконалення технологічних процесів;
- ліквідації проблемних місць у виробничому процесі.

Одна з головних завдань промисловості на сучасному етапі - підвищення ефективності та якості суспільного виробництва і значне збільшення віддачі капітальних вкладень і основних засобів, що є матеріальною базою виробництва і найважливішою складовою частиною продуктивних сил країни. Числене зростання і якісне поліпшення засобів праці на основі безперервного науково-технічного прогресу - це вирішальна передумова неухильного зростання продуктивності праці. Криза становить переломний момент у послідовності процесів і дій. Основна особливість кризи полягає в тому, що вона загрожує руйнацією системи (частково або повністю) [5].

Одним з показників ефективного застосування основних засобів є збільшення: часу їх роботи (шляхом скорочення простоїв); коефіцієнта змінності; продуктивності (на базі впровадження нової техніки і технології); фондівіддачі (тобто збільшення випуску продукції).

В умовах швидкого технічного прогресу відбувається постійне вдосконалення техніки, створюються нові, більш високопродуктивні види механізмів і апаратів, які замінюють стару техніку. Термін використання (термін служби) основних засобів у виробничому процесі набуває все більшого значення, як з точки зору технічного прогресу, так і з точки зору більш правильного високоефективного використання тих капітальних вкладень, які витрачаються на створення нових основних засобів. Побудова цілісної системи бюджетування базується на певній методології, яка представляє сукупність сутнісних підходів до здійснення фінансового планування, що є у розпорядженні науки і практики, а також варіантів здійснення цього процесу [1].

Проблема підвищення ефективності використання основних засобів і виробничих потужностей підприємств займає центральне місце. Від вирішення цієї проблеми залежить місце підприємства в промисловому виробництві, його фінансовий стан, конкурентоздатність на ринку.

Маючи ясне уявлення про роль кожного елемента основних засобів у виробничому процесі, фізичному і моральному їх знос, фактори, що впливають

на використанні основних засобів, можна виявити методи, напрями, за допомогою яких підвищується ефективність використання основних засобів і виробничих потужностей підприємства, що забезпечує зниження витрат виробництва і зростання продуктивності праці.

Таким чином, підвищення ефективності використання основних засобів має велике значення не тільки для окремого підприємства, а й для всього народного господарства в цілому. Вирішення цього завдання означає збільшення виробництва необхідної суспільству продукції, підвищення віддачі створеного виробничого потенціалу і більш повне задоволення потреб населення, поліпшення балансу обладнання в країні, зниження собівартості продукції, зростання рентабельності виробництва, економію капітальних вкладень та зростання доходності підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Большаков С. В. Финансы предприятий: теория и практика. / М.: Книжный мир, 2005 – 617 с.
2. Гнатенко Є.П. Методичні підходи до проведення аналізу фінансових результатів діяльності підприємства / Є.П.Гнатенко, Н.О.Венгер // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Економічні науки: збірник наукових праць / за ред. І.Т.Кіщака. - № 1 (6), червень 2016. – Миколаїв: МНУ імені В.О.Сухомлинського, 2016. - С. 42 - 46.
3. Литвин З.Б. Методичні поради і завдання з дисципліни «Теорія економічного аналізу» для студентів напряму підготовки «Менеджмент» 6.030601 усіх форм навчання - Тернопіль: Економічна думка, 2010. – 224 с.
4. Ужва А.М. Методологічні аспекти визначення ресурсів для створення резервів забезпечення економічної стійкості підприємств / Ужва А.М., Млінцова О.С. // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Економічні науки: збірник наукових праць / за ред. І.Т.Кіщака. - № 1 (6), червень 2016. – Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2016. - С. 65 - 70.
5. Чернявський А. Д. Антикризове управління підприємством / навч. посібник.- К.:Зовнішня торгівля, 2015 – 328 с.

